

Dossier de premsa

Kaj Tiel Plu

**Cants i danses tradicionals
dels Països Catalans, Occitània,
d'arreu del món i de tots els temps**

Kaj Tiel Plu

www.esperanto.cat/kajtielplu
www.myspace.com/kajtielplu

Els orígens

Kaj Tiel Plu, de l'esperanto "i així més", és a dir: "etcètera", neix com a duet format per en Pep Tordera i en Xavier Rodon el 1986, portant la tradició musical catalana arreu. Van anar succeint-se diversos concerts a Itàlia, a Hon-
gria, als Països Baixos, a França, a Occitània, al País Basc..., mentre el duet esdevenia tercet i més endavant quartet (Josep M. Milla i Carles Vela). Al 1989 el grup va editar *Fajreroj. Unua kataluna kantareto*, el primer cançoner català en esperanto. El 1992, coincidint amb la migració d'en Pep als Estats Units, l'activitat del grup esdevé més esporàdica.

Repertori

Cants i danses tradicionals d'Occitània, dels Països Catalans i d'arreu del món, (incloent-hi música medieval, sefardita, de trobadors) i cançons d'autor. En ambients esperantistes, solem interpretar les cançons en esperanto. Altrament les cançons les interpretem en les llengües originals: occità, català, llatí, castellà, ladí... Músiques d'arreu, amb un estil propi, tant per escoltar-la com per ballar-la.

Reviscolament a Occitània

Kaj Tiel Plu revifa l'any 1998 en el marc del Congrés Universal d'Esperanto a la ciutat occitana de Montpeller. Es comença a veure el que serà la formació actual, un octet, i ampliant el repertori cap a la tradició occitana des dels trobadors fins a l'actualitat.

Àlbums

- *Sojle de la klara temp'*
(A l'entrada del temps clar)
Vinilkosmo, Tolosa de Llenguadoc, 2001
- *Plaças al mi* (Tant m'abelís)
Vinilkosmo, Tolosa de Llenguadoc, 2004
- *Surplacen venu vi* (Sus la plaça venetz)
Vinilkosmo, Tolosa de Llenguadoc, 2009

<http://www.vinilkosmo.com/>

Formació actual

Anna M. Sánchez: percussions

Àngel Ribas: acordió

Carles Vela i Aulesa: flautes i veu

Elena Milla Saldón: percussió i veu

Ferriòl Macip i Bonèt (Farri):
violí i veu

Josep Maria Milla i Saldon (Jomo):
flautes, mandolina i veu

Isaac Barrera Vilà (Fosi): contrabaix

Lucia Rolet: Viola de Gamba

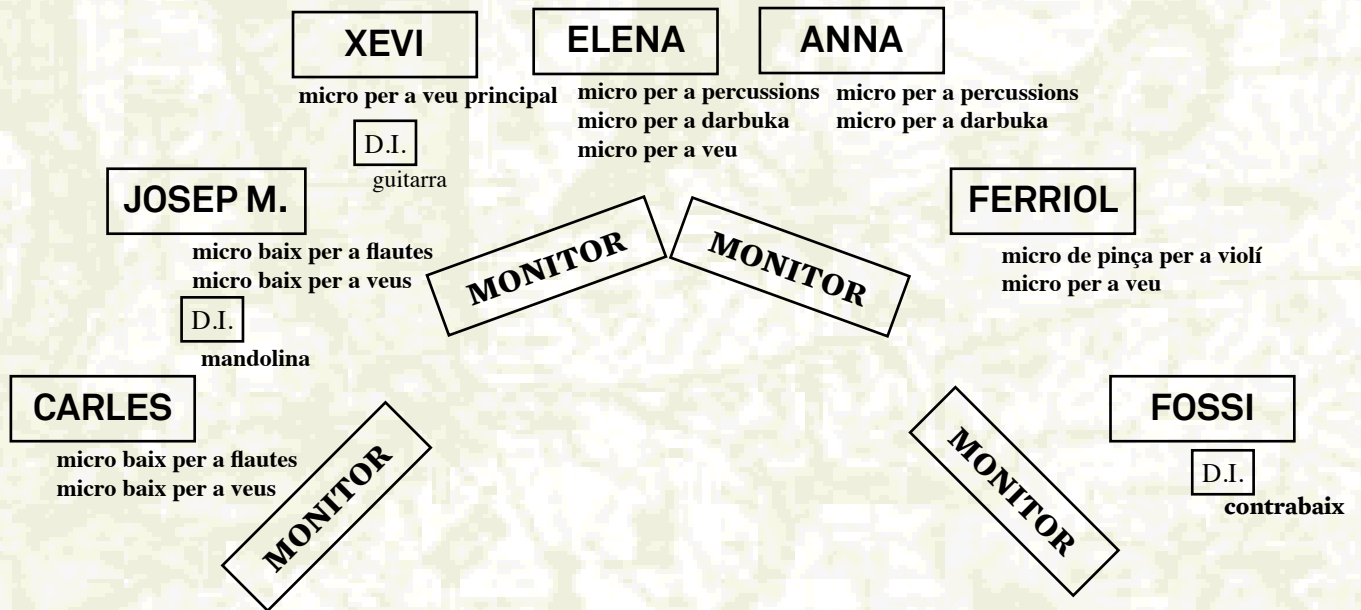
Pau de Nut: violoncel i veu

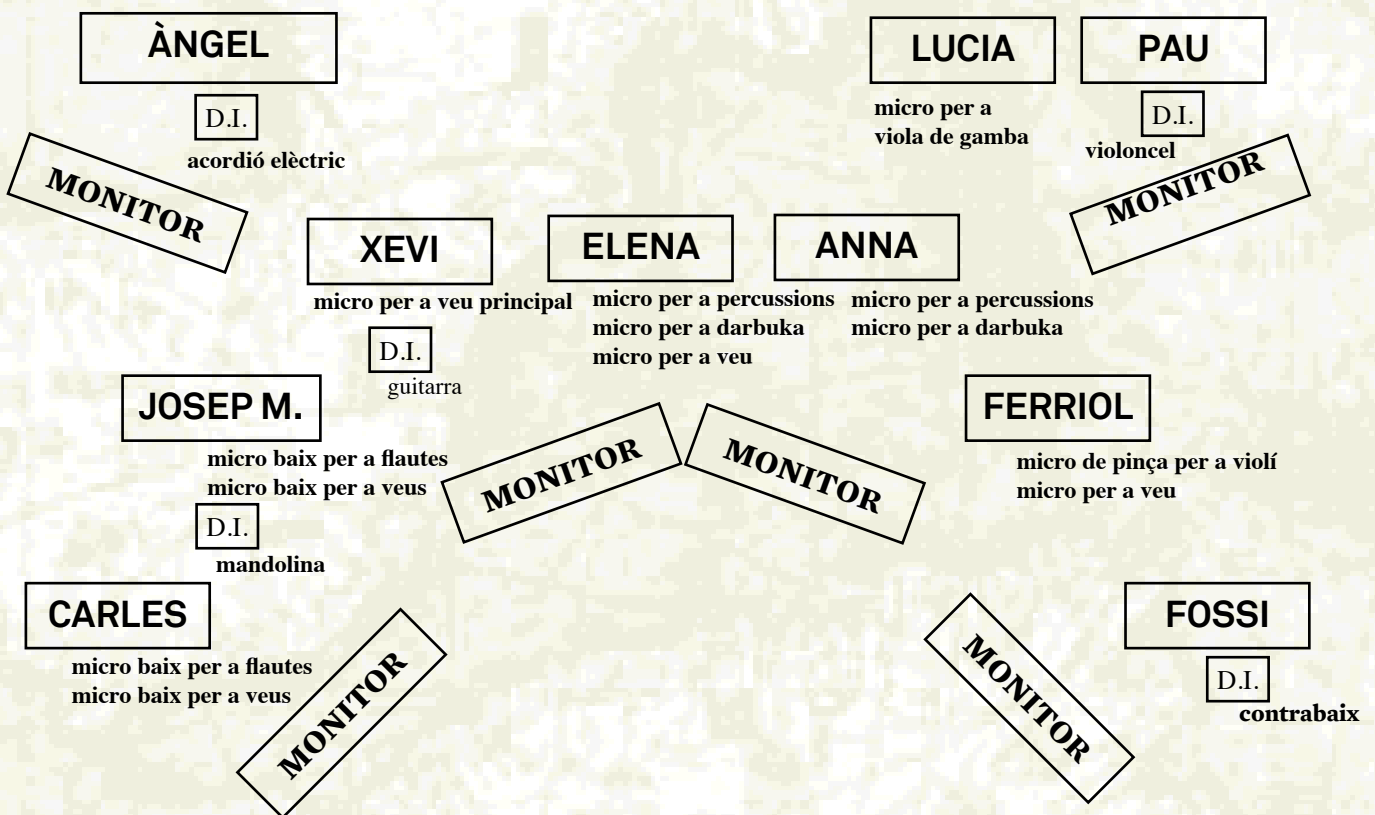
Xavier Rodon i Morera (Xevi):
veu principal i guitarra

Sonorització

Formació habitual

Formació completa

Contacte:

- Xavier Rodon: 606 33 52 96
- e-mail: kajtielplu@esperanto.cat

Kaj Tiel Plu Que el esperanto se mantiene vivo lo demuestran iniciativas como esta formación musical catalana con repercusión internacional

En el tercero y subiendo...

Información sobre Kaj Tiel Plu en www.vinilkosmo.com; www.geocities.com/kajtielplu/ktp y www.esperanto-ct.org

MANEL ZABALA

Si me dan a escoger entre las canciones de los Kaj Tiel Plu me quedo con *la aventura*, que es la misma canción que Ramon Muntaner hizo sobre la versión catalana de Palau i Fabre de un poema de Arthur Rimbaud. Eso sí, para que todos la entiendan los Kaj Tiel Plu la cantan en esperanto.

Kaj Tiel Plu son actualmente Carles Badia, Carles Vela, Elena Milla, Ferriol Macip, Javier Muñoz, Josep M. Milla, Pau de Nut y Xavier Redón. Han editado *Sojle de la klara temp* (Vinilkosmo, 2000) y *Plachas al mi* (Vinilkosmo, 2004). Tocan música medieval y tradicional, y son el único grupo catalán que graba exclusivamente en esperanto. Es más, puestos a presumir, presumen de ser el único grupo de Catalunya que, en los conciertos, canta en esperanto, cata-

público fue numeroso (...) El resultado cautivo al público hasta la emoción": *La Krokodil*, Toulouse...

Kaj Tiel Plu es un grupo singular, y no sólo porque cantan en esperanto. Ya les he dicho que en los conciertos a veces cantan en otras lenguas, depende de cómo esté el patio, pero también en eso se nota su impronta; cuidan la pronunciación del ladino, cantan en latín clásico, no vulgar, o sea: *ave, no ave, uocabis, no uocabis...* "Oye, que en el medioevo no hablaban así", le suelto a Ferriol Macip. "Bueno, lo que pasa que J. M. Milla es licenciado en filología clásica -latín y griego- y es muy quisquilloso con esas cosas. En cambio Xavier Rodon sí canta el *Cuncti sinus* en latín vulgar. Son dos opciones, allá cada cual con su conciencia lingüística."

El germen de Kaj Tiel Plu hay que

Presumen de ser el único grupo de Catalunya que, en los conciertos, canta en esperanto, catalán, ladino, latín y occitano

lán, ladino, latín y occitano. Y ustedes dirán: ¿a quién le interesa la música medieval y tradicional en esperanto? Pues no se crean, que da para un público, un público universal. Dentro de Esperantia, Kaj Tiel Plu es actualmente el tercer grupo en ventas a escala mundial. Les cuento como esta la clasificación: primer puesto e imbatible. Persone (Sue-

busearlo en el concierto que Pep Tordera y Xavier Rodon dieron en el Forum Internacional Juvenil Esperantista de Castellfranco Veneto, en 1986. Entonces se llamaban Kordoj, luego Kataluna Kvaropo, finalmente Kaj Tiel Plu. También pasaron a ser un terceto, un cuarteto... En 1988 Kordoj editó *Fajreroj*, el primer cancionero catalán en esperanto. En cierta manera son un grupo clásico.

Aparte del tema lingüístico los componentes de Kaj Tiel Plu no son unos puristas, la instrumentación tiene bien poco de medieval, utilizan guitarra en vez de laúd, violín y violoncelo en lugar de viola de gamba.

Les pregunté por la competencia. "Añoro a los Ora Team: (heavy metal, Eslovaquia) que sacaron un solo disco"; "Los Ampliki, eran suecos, fueron los pioneros"; "me acabo de enterar que en Ucrania hay un grupo que se llama Subitamerdo"; "me quedo con Jomo Kaj Liberecaoj"; música libertaria.

Sin duda se preguntarán quien edita y dónde encontrar estas cosas. La gran discográfica y distribuidora de Esperantia se llama Vinilkosmo, que también edita *Bok gazet*, una revista de música en esperanto y en su página web encontrarán de todo. Creo que voy a pedirme un cd de música techno, quizás algo de Solo Tronik, alter ego del malagueño Eduardo Vargas, que también canta en klingon, la lengua creada por Marc Okrand por encargo de los estudios Paramount, la lengua oficial de la serie *Star Trek*.

Hay que cerrar, les doy otra página web: www.esperanto-ct.org. Respeto al señor Okrand pero me quedo con Zamenhof, no hay color. Busquen a los Kaj Tiel Plu y compren su música, música medieval y tradicional en esperanto. Son lo último de lo último, lo más de lo más. Seguro que es lo que se va a llevar este año. |

Kaj Tiel Plu durante una actuación en la plaza del Rei de Barcelona

FOTO RAUFGEDINGE

cia, rock); segundo, Esperanto Desperado, (Dinamarca-Bosnia-Polonia, pop-rock, blues, ska, rengo); y tercero, Kaj Tiel Plu, (por delante de los famosísimos Kore: (Bretaña, mezcla de rock con pop melódico).

Kaj Tiel Plu ha obtenido muy buenas críticas, en la prensa normal y en los órganos esperantistas: "Este grupo de músicos catalanes (...) ha escogido bien el material, lo ha traducido poéticamente y lo ha desarrollado artísticamente con un resultado entusiasmante y brillante"; *Esperanto USA*, Berkeley, California; "unos músicos buenísimos (...), el

LA CRÓNICA

Miembros Kaj Tiel Plu entona una cançiga en esperanto pïenso que no todo está perdido, que quedan islas de singularidad para repoblar un planeta devastado por la masificación de la estupidez.

Son las diez de la noche. En la zona de aguas del gimnasio Európolis se apagan todas las luces menos las que alumbran desde dentro de las piscinas. Suena música *novoge*. Antes de nadar el kilómetro de rigor mantengo una breve charla con Dani, el socorrista.

“A mí lo que me gusta es la canción medieval en esperanto”, dice.

Soy cronista, estoy entrenado para tirar de esa clase de hilos.

Días después asisto a un ensayo del grupo Kaj Tiel Plu, en el salón de un piso más bien modesto. Me emociono. Mientras el septeto (son un octeto, pero hoy falta uno de los violinistas) entona una cançiga en esperanto pienso que no todo está perdido, que aún hay esperanzas que quedan islas de singularidad en las que podríamos basarnos para repoblar un planeta devastado por la masificación de la estupidez.

Son tiempos difíciles, en los que hasta *EPS* —la prestigiosa revista de los domingos de este periódico— dedica páginas a las tribulaciones de ese inmenso trovador contemporáneo que es David Bisbal.

¿En qué creer, en quién confiar? ¿Alguien nos susurrará al oído una canción de amor que no sea del todo a cien?

Los esperantistas (buen palabra) son prácticamente inaudibles, y los cultores de este tipo de música, más bien escasos. Del cruce de las dos corrientes minoritarias resulta un subgrupo aún más exiguo, unas *razas aráx*. Sus cánticos refugian, en mi corazón, como diamantes encontrados en el barro.

¿Es el esperanto un vestigio de la época en la que millones de idealistas creían que

Aún hay esperanzas

SERGIO MAKAROFF

estaban en los umbrales de una nueva humanidad?

No, desmienten los miembros de Kaj Tiel Plu. El esperanto es un idioma creado por L. L. Zamenhof en 1887 como una herramienta idónea para las transacciones comerciales o lo que hiciera falta. Sin carga ideológica.

Cuatro miembros del combo hablan esperanto. Ninguno de los ocho vive de las actuaciones ni de la venta de discos, obviamente. Uno es titiritero; el otro, educador de menores problemáticos; el de más allá, informático en paro, y el de acullá, profesor de piano. También hay un historiador del medioevo, un camarero y una estudiante de Filología Románica. Gente sanota.

Los cuatro esperantistas se conocieron a través de la Asociación Catalana de Esperanto, que organiza cursos y encuentros para fomentar el uso de esta lengua. No hablan en esperanto entre ellos porque la filosofía de este idioma es funcionar como el segundo de a bordo de todo el mundo.

El código universal de L. L. Zamenhof tuvo un auge inicial, luego languideció y ahora vuelve a florecer con fuerza gracias a Internet, lo cual no deja de ser tremendamente lógico, amén de auspicioso. Un buen punto de partida para los interesados es la página www.esperanto-ct.org, que por supuesto remite a un sinfín de sitios asociados o *linkx*.

Los trovadores de Kaj Tiel Plu traducen canciones populares occitanas o sefarditas, y cançigas de Alfonso X, al esperanto

Una de las ventajas de dominar esta lengua es que permite viajar a cualquier lugar del mundo y alojarse en casa de otro esperantista. Según mis interlocutores, más de uno aprende esperanto para poder aprovecharse de esa red. O para apuntarse a la juerga, ya que por lo visto

los congresos tienen un tono agradablemente festivo.

Existe hasta un argot del esperanto. A pesar de ser una lengua intermitente y accesoria por vocación propia, evoluciona con el suficiente dinamismo como para que los mayores, a veces, no entiendan a los más jóvenes.

Por suerte hay distintas maneras de diver-

tirse. Mientras el hombre masa de Ortega y Gasset se atiborra de fútbol, la mujer masa, de personajes espeluznantes, y umbos, de televisión desechable, los alegres trovadores de Kaj Tiel Plu (el nombre significa “etcétera”) se dedican a traducir canciones tradicionales occitanas, sefarditas o cançigas de Alfonso X al esperanto. Y a cantarlas en *petit comité*.

El octeto se apresta a grabar su segundo álbum. En el ámbito esperantista el disco más vendido alcanzó los 5.000 ejemplares. A través de la página *web* ya mencionada se puede acceder a un vasto catálogo de discos y libros.

¿Personajes prominentes que hablen o hayan hablado en esperanto? Pero ¿cómo no! Juan Pablo II, Pio XII, Andreu Nin (fundador del POUM), Carles Ribá, Joan Amades, Francesc Pi i Margall, Mercè Rodoreda, el mariscal Tito, Charlie Chaplin, Ciccio-lina...

Los esperantistas suelen ser políglotas. Ferriol Macip, uno de los violinistas del grupo, elabora y presenta un teledirio en occitano —variante gascona, no confundir con la versión de Languedoc— cada 15 días en BTV. Los sábados a las 11.05 y los domingos a las 13.20 horas. El músico y presentador, apodado Farri (no confundir con El Fary) luce una enorme tela de araña tuitada en el hombro. Además de las melodías tradicionales que interpreta con Kaj Tiel Plu, le gusta la música tipo *post*, que va desde el punk rock más rancio hasta el *slao* superace-lerado. Este estilo es característico, en el Reino Unido, de los *radskits*, o sea de, los cabezas rapadas rojillos. Ya ven: gente sanota, pero no amermada.

ESPERANTO USA nr. 1/2001 (february 2001) página 7

Per començar deixeu-me que confessi el meu fanatisme envers la música tradicional i medieval del sud d'Europa, la qual és la que bàsicament conté aquest àlbum. Tant la meva familiaritat com el meu gust cap a aquests estils em predisposen a gaudir profundament de l'encert de la traducció d'aquests estils a la llengua internacional. Així doncs m'emociona poder reportar que aquest grup de músics catalans han triat bé el material, l'han traduït poèticament i l'han desenvolupat artísticament amb un resultat entusiasmant i brillant.

L'àlbum comença amb una cançó en una altra “llengua internacional”: música sense paraules;

una peça anomenada “cançiga” segons la tradició medieval espanyola. Un enregistrament que empra la guitarra i el violí, mencionant repetidament el tema sobre un coixí rítmic de percussió manual. Un començament bonic.

Els dos temes que segueixen són de la tradició trobadoresca d'Occitània. Ambdues peces proven que la poesia i la lírica romàniques passen bé a l'esperanto. “Kiam najtingalo kantas” i “Sojle de la klara temp” captan perfectament l'aroma de l'amor cortès trobadoresc als inicis de la glòria de l'antic renaixement europeu. El cantant principal (la identitat del qual no és especificada al llibret) té una matís de veu ben adient per a aquest estil.

Segueixen dues cançons ben exòtiques de la tradició dels jueus catalans que van conservar barreges lingüístiques: “Malfermu belulino” és una cançó originalment en sefardí (llengua romànica paral·lela al jidish germànic), i “Al fianc” on tornades en hebreu segueixen versos en català.

Els músics presenten un aroma d'espècies exòtiques en una mescla harmònica que emocionará fins i tot a aquells que mai han escoltat aquesta font de riquesa de tradició gitana.

Seguidament Kaj Tiel Plu presenten tres cants tradicionals, dos de catalans i un d'occità. Aca-ben l'àlbum amb una cançó patriòtica de la guerra civil d'Espanya. Aquest darrer grup de cançons tenen més aroma espanyol que les altres peces: em trobo somiant en paella i Freixenet quan les sento. A tots aquells que no coneguïn aquests estils musicals, els he de dir; generalment; que les melodies són memorables, els arranjament simplement elegants i els fons rítmic emocionant. Subtilment podria dir que la instrumentació no és “autèntica” per l'ús de guitarra enlloc de llaüt, i de violí i violoncel enlloc de violes de gamba; però això ja seria buscar-li els treus peus al gat, puix això és, de fet, un transport encertat de la poesia antiga cap a la llengua moderna i paral·lelament l'antiga estètica musical a instruments moderns.

M'omple de goig que els editors hagin inclòs tots els textos també en les llengües originals. Això és un ajut meravellós als lingüòfils interessats en les antigues llengües d'Ibèria.

Miko SLOPER (Berkeley, Califòrnia)

Ressenya de la Revista “Monato” sobre Sojle De La Klara Temp’ (El Primer Àlbum)

Un grup de nou catalans, Kaj Tiel Plu, presenten nou cançons amb flauta i mandolina, amb percussió i violí, amb violoncel i, evidentment, amb veu. Tracta de cants majoritàriament medievals, del temps dels trobadors, bàsicament catalans i occitans, però també un de castellà, un de sefardita, un dels jueus catalans, i fins i tot una cançó popular de la guerra civil espanyola (1936-1939). L'amor cortès és el tema comú, i sense cap mena de dubte, aquest disc és molt adient com a una introducció en esperanto cap a la música d'aquesta mena i d'aquesta època per a la gent que no la co-

neix. Al costat de la traducció a l'esperanto cantada, al llibret s'hi poden llegir els textos en les llengües originals. Es pot veure que de cops s'ha traduït poc fidelment o massa ràpid.

Jorge Camacho

Concert del grup català Kaj Tiel Plu a Tolosa de Llenguadoc

Per festejar dignament el naixement del Dr. L.L.Zamenhof, el centre cultural d'esperanto de Tolosa de Llenguadoc va convidar uns músics molt boníssims a una presentació pública, el 16 de desembre de 2000

KAJ TIEL PLU, consistent en vuit joves músics de Barcelona, es va especialitzar en l'estil trobadoresc. Presenta cants tradicionals de Catalunya, Occitània, Ibèria i fins i tot de la cultura sefardita (dels jueus en diàspora procedents d'Espanya)

Aquell vespre a Tolosa, només van poder-hi assistir 6 membres, la Mònica, l'Elena, el Xavier, el Josep Maria, el Ferriol i el Pau.

El públic va ser nombrós, tot omplint el saló del casal cultural de joves, i càlidament van aplaudir tots els cants, cada cop més emotius. Els cants tenien diversos temes: amor cortès, pre-sons, consells al jueu que es casa, pelegrinatge a Montserrat, fins i tot la guerra civil espanyola (La Fronto de Gandesa) i per acabar les cançons occitanes “los caulets” i “se canta”. Per presentar les cançons, i de cops per traduir, van emprar diverses llengües a part de l'esperanto: l'occità i el francès. La tècnica del grup Kaj Tiel Plu barreja veus, en solitari o en duet, instruments melòdics (flauta, violí i violoncel), percussions, tamborí, darbuka i guitarra. El resultat va captivar el públic fins l'emoció.

Durant la primera part del concert, el cantant italià Gianfranco Molle va presentar les seves cançons en esperanto. Acompanyat per la seva guitarra, Gianfranco va interpretar cançons pròpies, sobre amor, guerra, la mare vietnamita, la caputxeta verda (que se la va menjar el llop), sobre el moviment esperantista i les seves ridiculeses, i al final un poema de Marjorie Boulton sobre la pau.

El vespre va començar amb un àpat festiu a base de peix, amanida, pastissos i postres tot cuinat a casa per esperantistes tolosencs que va omplir els ventres dels esperantistes i simpatitzants.

Només el concert va ser obert al públic general que va poder, així, descobrir quelcom sobre la nostra llengua i es van poder informar en una taula que hi havia al respecte.

Claude FRESSONNET i Jeanne-Marie CASH

“Esperanto aktuell 2/01” (revista de l’associació d’esperanto d’Alemanya)

Cal que us adverteixi: aquest cop, l’àlbum que ressenyo, no és de música rock sinó una altra cosa ben diferent! A mode de pròleg podria dir que tracta de cants d’Espanya. Tot i que els termes “folclore” i “música popular” indiquen tradicionalment una mena de música no massa agradada pels joves i que sovint trobem avorrida, aquesta obra va captar de debò la meua atenció!

Quan escolto el CD “Sojle de la klara temp”, vénen al meu cap imatges de l’edat mitjana tal i com me la imagino segons algunes pel·lícules i llibres fantàstics; és a dir, amb elements molt romàntics i elegants, i no pas com me l’imaginaria racionalment segons les lliçons d’història a l’escola. Només hi ha una cançó que em fa venir al cap una altra cosa, i és la sublevació contra les dictadures.

Els magnífics bards, que fan música, s’anomenen “Kaj Tiel Plu” i són un octet (!) de Catalunya. Pel que fa a la qualitat la seva música és comparable als millors i més famosos grups en Esperanto “Persone” i “Kajto”. El so és boníssim, i les veus són majoritàriament molt clares i de bon entendre. Tot això no meravella tant si se sap que el grup, en la seva formació originària com a duet, va ser fundat el 1986 i va anar creixent durant els anys. Així doncs el que hom sent són músics experts i no pas aficionats.

Ompler de goig el fet que han trobat un bon balanç entre el ritme i la melodia, entre les balades i els cants que fan ballar. El repertori de “Kaj Tiel Plu” conté cants occitans, catalans, castellans, trobadorescos, jueu-catalans i sefardites. (Els sefardites són els jueus que vivien a Espanya i Portugal a l’edat mitjana). Hi ha un cant que realment és d’un altre període, es tracta d’un cant de la guerra civil espanyola, tanmateix també és una cançó popular.

“Sojle de la klara temp” mostra a l’oient moltes cultures diverses. Encara em fa més content

que han posat totes les lletres, tant la traducció a l’Esperanto com les versions originals al llibre del CD. M’agraden molt també les il·lustracions, sobretot les que hi ha a ambdues cares de la caixa del CD. Aquest àlbum en Esperanto m’agrada moltíssim, no només per la seva altíssima qualitat musical, sinó també perquè és molt interessant per a mi com a esperantista, tot despertant-me la meua atenció i interès per altres llengües i cultures.

DJ Kunar

Reclams, Revista occitana de Gascunya

Kaj Tiel Plu. El nom no és pas gaire occità, però en fan de promoció de l’occità

Un dia, vaig sentir un lingüista suís, Lausanne, que ens va explicar, a Bordeus, que l’esperanto era més parlat a Àsia que a Europa, després que era un instrument per matar el monoteïsm lingüístic [no em digueu pas que tinc fixació amb els francesos, em refereixo també als anglesos] tot ajudant a aprendre una llengua fàcil, i així multiplicar les ganes d’adquirir coneixements lingüístics, pel bé de cada ciutadà d’aquest planeta. Perquè aprendre llengües és fàcil!

El grup ha triat reviure cançons catalanes i occitanes, associades a músiques medievals (en temps de guerra això fa plaer i prepara la pau).

La producció és catalana, del Principat [Barcelona]. La distribució és occitana [Dòna-vila]... Per fi un producte occitano-català!

I quan hom parla de l’edat mitjana, hom parla de la corona d’Aragó... el sentim clarament dins tot el CD, aquell reialme perdut.

“Sojle de la klara temp” [heu llegit “A l’entrada del temps clar”] és el primer CD del grup. El grup es va formar a Montpeller el 1998, en el marc del congrés esperantista mundial.

I després d’aquests temps clars, hem perdut força nosaltres a Occitània; és segurament perquè el CD s’acaba amb una versió en esperanto d’un cant popular de la guerra civil hispànica: “En la fronto de Gandesa”, heu llegit “En el front de Gandesa”. Us aconsello comprar aquest CD!

Jacme Delmas

